

Lahti

Lahden kaupungin
luontopositiivisuustiekartta

Sisällys

1 – Kaupunginjohtajan esipuhe	3
2 – Tiekartan tiivistelmä	4
3 – Luontoposiitiivinen Lahti 2030	5
4 – Tiekartan valmistelu	8
5 – Tiekartan toteutus	8
6 – Lahden kaupungin toimenpiteet	9
A. Maankäyttö ja luonnonympäristö	10
B. Tieto, koulutus ja osaaminen	16
C. Globaalit luontovaikutukset	18
D. Luontoa vahvistava liiketoiminta	20
E. Hyvinvointi ja terveys	22
F. Toimeenpanon johtaminen ja viestintä	24

7 – Sidosryhmien toimenpiteet	26
8 – Mittarit, seuranta ja raportointi	31
9 – Käsitteet	32
10 – Lahden luontotyötä tukevat ohjelmat ja suunnittelutyökalut	34

1 – Kaupunginjohtajan esipuhe

Lahti on tehnyt kunnianhimoista ympäristötyötä jo pitkään. Ilmastotyö ja kiertotalous ovat meille tuttuja, ja ne luovat hyvän pohjan luontotyölle. Luonnon monimuotoisuutta pitää kuitenkin ajatella vielä hieman laajemmin. Tämän vuoksi kaupunginhallitus päätti syksyllä 2024, että Lahdessa tavoitellaan luontoposiitivisuutta vuoteen 2030 mennessä. Luontoposiitivisuudella tarkoitetaan sitä, että luonnon monimuotoisuus lisääntyy, eikä heikkene. Nyt tässä tiekartassa linjataan niistä toimenpiteistä, joiden avulla kuljetaan kohti luontoposiitivista Lahtea.

Olemme maailman kaupunkien joukossa edelläkävijöitä. Edelläkävijän tehtävä on tehdä asioita ensimmäistä kertaa. Pitää miettiä sitä, miten luontoposiitivisuutta mitataan ja millaisin toimenpitein on mahdollista päästä luontoposiitiviseksi? Keiden kaikkien pitää olla työssä mukana?

Haluamme, että Lahden alueen yritykset kasvattavat osaamistaan luontoposiitivisuuteen

liittyen, ja että ne ryhtyvät toimiin luonnon hyväksi. Tämä on myös varautumista muuttuvaan lainsäädäntöön ja asiakkaiden vaatimuksiin.

Luonnon monimuotoisuus kannattaa ottaa mukaan kaikkien organisaatioiden strategioihin ja toimintaan. Siksi meillä on tiekartassa myös mukana toimenpiteitä kaupungin eri sidosryhmiltä kaupunkiorganisaation toimenpiteiden lisäksi. Lahdessa halutaan laajasti tehdä hyvää luonnolle.

Ja kun teemme hyvää luonnolle, hyödyimme siitä itsekkin. Ihmisen hyvinvointi ja ympäristön tila ovat tiiviisti kytköksissä toisiinsa. Stressi lievenee metsässä ja kaupungin lukuisilla ulkoilualueilla liikkuesssa samalla kun askelia karttuu melkein huomaamatta. Luontoposiitivinen Lahti tuo ihmiset takaisin muun luonnon yhteyteen ja auttaa meitä tekemään hyvää luonnolle.

Niko Kyynäräinen

Lahden kaupunginjohtaja

2 – Tiekartan tiivistelmä

Luontoposiitivinen Lahti 2030:
Luontoposiitiivisessa kaupungissa
luonnon monimuotoisuus
lisääntyy eikä heikkene.

Ympäristövahti

Lahden luontotyötä voi seurata osoitteessa:
lahdenymparistovahti.fi

38

kaupungin
toimenpidettä

Maankäyttö ja luonnonympäristö	16 kpl
Tieto, koulutus ja osaaminen	4 kpl
Globaalit luontovaikutukset	3 kpl
Luontoa vahvistava liiketoiminta	6 kpl
Hyvinvointi ja terveys	5 kpl
Toimeenpanon johtaminen ja viestintä	4 kpl

Lisäksi **20 sidosryhmäorganisaatiota**
on sitoutunut esittämiinsä
toimenpidekokonaisuuksiin.

3 – Luontoposiitiivinen Lahti 2030

Lahden valtuustosopimuksessa 2025–2029 tavoitteeksi on asetettu elinvoimaisesti luontoposiitiivinen Lahti 2030. Luontoposiitiivisuus on sitä, että luonnon monimuotoisuus lisääntyy eikä heikkene. Tämä toteutuu, kun luonnolle tuotetut hyödyt ylittävät haitat.

Toteutamme luontoposiitiivisuutta käytännössä parantamalla luontoympäristöjen tilaa, vähentämällä maankäytöstä aiheutuvaa painetta luonnon monimuotoisuudelle ja lisäämällä luonnon monimuotoisuutta rakennetussa ympäristössä. Lisäksi kehitämme hankintoja.

Luontoposiitiivisessa Lahdessa luonnon monimuotoisuudesta ja ihmisten hyvinvoinnista huolehtiminen sekä kestävä kasvu kulkevat käsi kädessä. Näiden tavoitteiden yhteensovittaminen vaatii yhteistyötä sekä ennakoivaa ja suunnitelmallista työtä.

Tuemme esimerkiksi kestäväää yritystoimintaa huolehtimalla kaavoituksella tonttien riittävydestä. Samanaikaisesti huolehdimme, että luonnon heikentyminen yhdessä paikassa kompensoidaan parantamalla sitä Lahdessa tai lähialueilla. Olemme sitoutuneet siihen, että ihmistoimien kokonaisvaikutus luonnon monimuotoisuuteen on positiivinen.

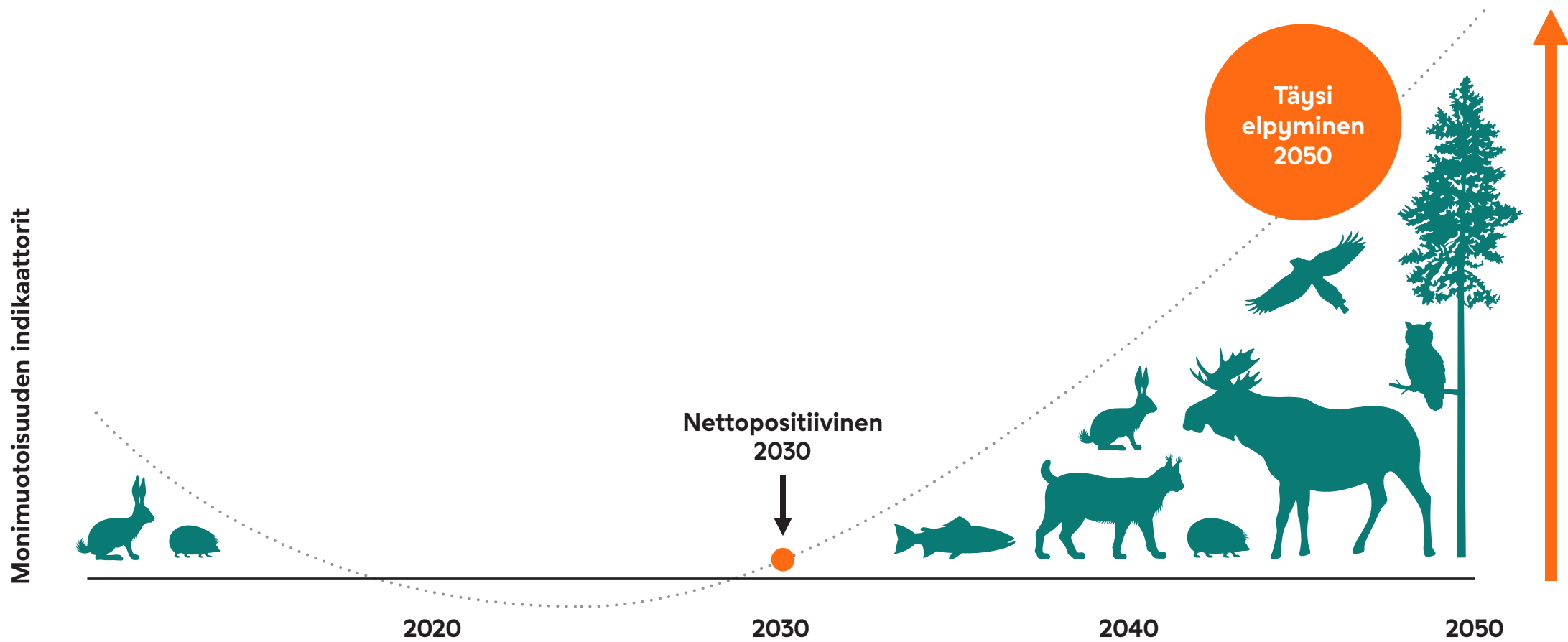
Tähän tiekarttaan kootut toimenpiteet vievät meitä kohti vuoden 2030 tavoitetta, mutta eivät yksinään riitä luontoposiitiivisuustavoitteen saavuttamiseksi. Tarvitsemme tiivistä yhteistyötä asukkaiden ja yritysten kanssa. Rakennamme tulevana vuosina aktiivisesti kumppanuuksia yritysten kanssa ja kutsumme asukkaat mukaan luontoposiitiivisuustyöhön.

Yrityksissä luontoposiitiivisuus on tulevaisuuden kilpailuetu. Useat rahoittajat vaativat jo nyt suunnitelmallista luontovaikutusten vähentämistä. Yritykset voivat kompensoida toiminnan aiheuttamia haittoja tai kehittää liiketoimintaa luontoa vahvistavaan suuntaan. Asukkaille luontoposiitiivisuustyö voi näkyä konkreettisesti esimerkiksi kaupungin vehreyden ja hiljaisten alueiden lisääntymisenä tai luontoliikkumismahdollisuuksien parantumisena. Viherherratkaisut auttavat lieventämään sään ääri-ilmiöiden, kuten helteiden kielteisiä vaikutuksia.

Jokaisen teoilla on vaikutusta siihen, miten hyvin luonto meillä ja muualla maailmassa voi. Esimerkiksi oman kotipiikan ratkaisut voivat auttaa rakentamaan eliöille suotuisia elinympäristöjä tai väyliä siirtyä yhdestä elinympäristöstä toiseen. Maailman luontoa taas voi auttaa vähentämällä kasvihuonekaasupäästöjä, sillä ilmastonmuutos vauhdittaa luontokatoa.

Luontopositiivinen Lahti 2030

Luontopositiivisuuspolulle päästään, kun:

Vähennetään näitä...

Maankäyttö ja maankäytön muutokset,
luonnonvarojen käyttö, kasvihuonekaasupäästöt,
saastuminen, vieraslajit

**Luontokadon
ajurit**

... ja tuetaan näitä.

Pölytys, hapentuotanto, hiilensidonta,
ravinteiden kierrätys, raaka-aineiden
tuotanto, maisema- ja virkistysarvot

**Ekosysteemi-
palvelut**

4 – Tiekartan valmistelu

Tiekartan toimenpiteitä on valmisteltu laajassa yhteistyössä kaupungin sisällä sekä sidosryhmien kanssa. Osa toimenpiteistä on kaupungin vastuulla ja osasta vastaavat sidosryhmät.

Tiekartan valmistelua varten on järjestetty tapaamisia, tapahtumia, webinaareja ja työpajoja, joissa on ideoitu toimenpiteitä ja kehitetty niitä eteenpäin. Tiekartan julkaisuhetkellä luontopositiivisuudesta on kerrottu yli parissa sadassa tilaisuudessa.

Luontopositiivisuustyöpajoihin on osallistunut noin 300 henkilöä. Luontopositiivisuustapahtumiin ja -tilaisuuksiin on osallistunut noin 450 henkilöä.

Lahti selvitti luontojalanjälkensä ensimmäisten kaupunkien joukossa maailmassa. Lahden hankinnoista suurin luontojalanjälki aiheutuu investoinneista, elintarvikkeista, ICT-palveluista ja -laitteista sekä lämmityksestä. Luontojalanjälki on yksi tapa tarkastella kaupungin toiminnassa ja alueella tapahtuvaa luontovaikutusta.

Lahden kaupungin luontopositiivisuustyö käynnistyi keväällä 2023 yhdessä Sitran ja Kestävä Lahti-säätiön kanssa. Taustalla vaikutti vuonna 2022 solmittu kansainvälinen biodiversiteettisopimus.

5 – Tiekartan toteutus

Luontopositiivinen Lahti 2030 tavoite linkittyy vahvasti Lahden muihin kestävyys tavoitteisiin kuten hiilineutraaliustavoitteeseen.

Luontopositiivisuustiekartassa määritetyt toimenpiteet auttavat resurssien kohdentamisessa ja luontopositiivisuutta koskevassa päätöksenteossa. Tiekartan toimenpiteitä toteutetaan osana arjen työtä. Luontopositiivisuustavoite huomioidaan esimerkiksi suunnittelussa. Lisäksi kehitämme uusia toimintatapoja ja rakennamme tarvittavaa tietopohjaa.

Luontopositiiviseksi pääseminen edellyttää sitä, että tulevina vuosina varmistetaan tiekartan oikea-aikainen toteutus. Matka on kuitenkin vasta alussa. Tunnistamme todennäköisesti uusia toimenpiteitä, kun ymmärrys luontopositiivisuustyöstä laajenee. Esimerkiksi hyvä ilman ja veden laatu ovat edellytyksiä luonnon monimuotoisuuden vahvistumiselle. Tässä tiekartassa ei ole vielä erillisiä toimenpiteitä näille.

Tiekartan käytännön toteutus tehdään vuosittaisten budjettien raameissa ja

mahdollisen ulkopuolisen rahoituksen avulla. Seuraamme tiekartan toteutumista vuosittain.

Ilmasto-ohjelma (ml. sopeutuminen), luonnonsuojeluohjelma ja luontoaskel terveyteen -ohjelma ovat toimenpiteinä tiekartassa, koska niiden toteuttaminen on keskeistä luontopositiivisuuden saavuttamisessa.

Lisäksi luontopositiivisuutta toteuttavat mm. seuraavat ohjelmat, tiekartat ja linjaukset: kiertotalouden tiekartta, ympäristöohjelma, viheralueohjelma, kaupunkipuulinjaus, metsien hoidon periaatteet, Lahden pohjavesialueiden suojelusuunnitelma, hulevesiohjelma, peruskasvatuksen ympäristökasvatusohjelma, vieraslajien torjuntaohjelma, vesijärviohjelma ja EU:n ennallistamisasetuksen tavoitteet.

6 – Lahden kaupungin toimenpiteet

Toimenpiteitä on kuudessa eri teemassa:

**Maankäyttö ja
luonnonympäristö**

**Luontoa vahvistava
liiketoiminta**

**Tieto, koulutus ja
osaaminen**

Hyvinvointi ja terveys

**Globaalit
luontovaikutukset**

**Toimeenpanon
johtaminen ja viestintä**

Maankäyttö ja luonnonympäristö

Toimenpiteiden avulla vähennetään maankäytöstä aiheutuvaa painetta luonnon monimuotoisuudelle, parannetaan luontoympäristöjen tilaa ja lisätään luonnon monimuotoisuutta rakennettuun ympäristöön.

Maankäytön suunnittelussa toteutetaan lieventämishierarkiaa eli vältetään, minimoidaan, ennalta ehkäistään ja vasta viimeisenä vaihtoehtona kompensoidaan luontohaitat.

Tyypillisesti maankäytön suunnittelussa ja kaavoituksessa on kyse luontohaitan minimoimisesta. Kompensoinnin käytössä tulisi ottaa huomioon paikallisuus: luontohaitan kompensointi kaukana syntypaikasta ei ole merkityksellistä lähialueiden asukkaille tai eliöiden populaatioille. Kaavoja varten laaditaan luontoselvitykset, joiden avulla kaavan luontovaikutukset voidaan arvioida ja suunnitelmaa muuttaa mahdollisten haittojen lieventämiseksi. Lieventämishierarkian käyttö dokumentoidaan kaavaselostukseen luontovaikutusten arvioinnin osana.

1 – Arvioidaan asema- kaavoituksen työohjelma lieventämishierarkian avulla

Asemakaavoituksella edistetään Lahden yleiskaavan mukaista kestävästä yhdyskuntarakennet-
ta, mahdollistetaan kaupungin kasvua ja yritysten toimintaa. Kehitetään asemakaavoituksen työohjelman valmistelua ottamalla käyttöön kriteerit työohjelman arviointiin. Sovitaan yhdessä kriteereistä, joita ovat esimerkiksi kaava-alueen sijainti tai vyöhyke, maankäytön muutoksen laatu sekä yhdyskunta- ja kaavatalous sekä lieventämishierarkia (luontohaittojen välttäminen tai minimointi).

Kuka vastaa: Kaupunkiympäristö, kaupunkisuunnittelu

Aikataulu: 2026–2028

2 – Kehitetään alueellista luontojalanjälkilaskentaa

A – Laskenta voidaan ottaa osaksi maankäytön suunnittelun ennakkoarviointia ja laatia ennakkoisesti yleiskaavan toteutumattomille alueille. Edellyttää luontotiedon kokoamista yhteen eri lähteistä.

Laskentatyökalun avulla ymmärretään maankäytön eri hankkeiden luontojalanjälki ja voidaan vertailla eri vaihtoehtojen jalanjälkeä.

B – Alueellisen luontojalanjälkilaskennan jatko-kehitystyö, missä kytketään luontojalanjälkilaskenta kaavatalouslaskentaan. Kehitystyö vaatii laskennan pilotointia erityyppisillä alueilla: Kaupunkirakenteessa muuttuvalla alueella sekä täysin uudella alueella.

Kuka vastaa: Kaupunkiympäristö, kaupunkisuunnittelu: luonnonsuojelu, yleis- ja asemakaavoitus

Aikataulu: 2026–2027

3 – Väestönmuutoksen ja elinkeino- elämän muutosten mallintaminen ja muutoskkenaariot

Varmistetaan, että kaupungin strategian taustalle tuotettavissa skenaarioissa on mukana myös sellaisia trendejä ja kehityskulkuja, jotka eivät edellytä kaupungin laajenemista luontoympäristöön (esim. muutokset muuttoliikkeessä, hiipuva kasvu, elinkeinoelämän muutokset).

Kuka vastaa: Kehityspalvelut, kaupunkiympäristö

Aikataulu: 2026–2027

4 – Kehitetään työkalupakki eri kaupunkirakenteen vyöhykkeille luontoposiitiivisuuden lisäämiseksi

Tunnistetaan yleiskaavan eri kaupunkirakenteen vyöhykkeille keskeiset ja vaikuttavimmat toimenpiteet luontoposiitiivisuuden lisäämiseksi. Julkaistaan työkalupakki suunnittelijoiden, toimijoiden ja asukkaiden käyttöön.

Vaikuttavimmista toimenpiteistä saadaan tietoa myös toimenpiteestä 2 – Alueellisen luontojalanjälkilaskennan kehittäminen.

Selvitetään mahdollisuudet työkalupakin toteutukseen oppilaitosyhteistyössä.

Kuka vastaa: Kaupunkiympäristö: yleiskaavoitus; elinkeino- ja ympäristökehitys, ympäristöneuvonta

Aikataulu: 2026–2028

5 – Luodaan toimintamalli mahdollisimman luontoposiitiivisille rakentamishankkeille

Tunnistetaan kaupunkiympäristön palvelualueen keskeiset suunnitteluvaiheet, joissa kuvataan vuokaaviona prosessit ja näissä vaiheet, joissa oikea-aikaisesti voidaan lisätä luontoposiitiivisuutta. Aloitetaan yhdellä pilottihankkeella ja tehdään sille vuokaavio (esim. kaupunki-infra).

Kuka vastaa: Kaupunkiympäristö

Aikataulu: 2026–2030

6 – Vahvistetaan Lahden kaupungin alueella sijaitsevaa ekologista verkostoa

Tehdään kartta, jossa näkyvät ekologisten käytävien heikot kohdat eli heikentyneet luontoarvot. Etsitään työohjelmista sopivia hankkeita, joiden yhteydessä voidaan vahvistaa heikkoja yhteyksiä ja turvata nykyiset hyvät yhteydet. Otetaan mukaan laajasti eri toimijoita, myös yrityksiä.

Huomioitava, että osan maasta omistavat yksityiset henkilöt.

Maisematyölupien myöntämisessä kiinnitetään huomiota ekologisen verkoston säilymiseen.

Kuka vastaa: Kaupunkiympäristö

Aikataulu: 2026–2030

7 – Kartoitetaan ja parannetaan eri luontotyyppien tilaa ja ennallistetaan

Kerätään yhteen olemassa olevaa tietoa Lahden luontoalueista kuten yleiskaavaa varten tehdyistä luontotyyppiselvityksistä sekä paikkatietoa valtakunnallisista tietokannoista. Tuodaan kattava luontotyyppiaineisto suunnittelijoiden käyttöön ja lisätään luontotyyppien laatutietoa aineistoon.

Tehdään hoitosuunnitelmat heikoille alueille. Ennallistetaan heikkoja alueita hyödyntämällä erityisesti hankerahoitusta ja yksityistä rahoitusta.

Kuka vastaa: Kaupunkiympäristö, Ympäristövalvonta

Aikataulu: 2026–2030

8 – Lahden malli ekologisten kompensatioiden toteuttamiseksi

Lahti on sitoutunut luontojulkilausumassa toteuttamaan lieventämishierarkiaa maankäytön suunnittelussa. Lieventämishierarkian käyttöönotto edellyttää, että Lahti kehittää toimintatavat ekologisten kompensatioiden toteuttamiseksi. Kaupungissa on jo tehty aiheeseen liittyvää selvitys- ja kehittämistyötä ja sitä jatketaan tämän tiekartan toimenpiteen seitsemän mukaisesti. Kompensaatioilla voidaan vahvistaa luonnon monimuotoisuutta eri keinoin. Esimerkiksi laajentamalla perinteisiä luonnonsuojelualueita, suojelemalla määräraikaisesti luontoalueita tai parantamalla vesiekosysteemien tilaa. Toimenpiteellä vastataan sekä kaupungin omaan tavoitteeseen lisätä luonnon monimuotoisuutta että vahvistetaan yritysten valmiuksia vastata tiukentuvaan sääntelyyn ja rahoittajien vastuullisuusvaatimuksiin.

Kuka vastaa: Kaupunkiympäristö

Aikataulu: 2026–2030

9 – Luonnonsuojelun toimenpiteet Lahdessa

Luonnonsuojelualueiden pinta-ala suhteessa kaupungin kokonaispinta-alaan on yksi luontoposiitivisuuden keskeisistä mittareista. Tällä hetkellä suojeltujen alueiden osuus Lahdessa on noin 2 %. Luonnonsuojelualueiden pinta-alaa voidaan lisätä kaupungin omilla toimilla sekä yhteistyössä yksityisen sektorin kanssa. Lahden valtuustositomuksessa vuosille 2025–2029 on asetettu luonnonsuojelualueiden lisäämisen tavoite. Luonnonsuojelualueiden tarkemmasta sijainnista, määrästä ja tasosta päätetään erikseen.

Kuka vastaa: Kaupungin ympäristöpalvelut

Aikataulu: 2026–2030

10 – Vaellusesteettömät virtavedet Lahdessa

Vaelluskalojen vaellusesteitä poistetaan korjaamalla ojarumpujen korkoja, poistamalla patoja ja muuttamalla patoja pohjapadoiksi. Kunnostetaan Immilänkoskea yhdessä vesialueen omistajien kanssa. Jatketaan ja laajennetaan ankeriaan ylisiirtoa Kymijoen patojen ohi, jotta kutuvaellus Sargassomerelle onnistuisi.

Kuka vastaa: Kaupunkiympäristö

Aikataulu: 2026–2030

11 – Kannustetaan korjausrakentamiseen

Kiertotalouden tiekartan mukaisesti kannustetaan kiinteistöjen omistajia korjausrakentamiseen purkamisen sijaan sekä energiatehokkuus-toimenpiteisiin ja uusiutuvan energian käyttöön viestinnällä ja neuvonnalla.

Lahden arkkitehtuuripoliittisen ohjelman (APOLI) mukaisesti pyritään vanhan rakennus-kannan kunnossapitoon, säilyttämiseen ja yh-teensovittamiseen hiilineutraalissa ympäristössä.

Kuka vastaa: Kaupunkiympäristö, elinkeino- ja ympäristökehitys, Kaupunkikulttuuripalvelut, Tilakeskus

Aikataulu: 2026–2030

12 – Huomioidaan luonnon monimuotoisuuden lisääminen laadittavassa Kunnallisteknisten suunnitelmien suunnitteluohjeessa

Ohjeen tarkoituksena on yhtenäistää kaupunki-ympäristön konsulttityönä tuotettujen katu- ja rakennussuunnitelmien sisältöä ja ulkoasua. Ohje toimii suunnittelua tukevana käsikirjana. Suunnitelmien suunnitteluohjeessa käsitellään toiminnallisia asioita ja korostetaan niitä seikkoja, joita tilaaja pitää tärkeänä.

Kuka vastaa: Kaupunkiympäristö

Aikataulu: 2026

13 – Kaupunkivihreän lisääminen

A – Viherrytetään päiväkotien ja koulujen pihoja

Valmistellaan päiväkotipihakonsepti eli suunnittelun ohje, jonka avulla luonnon monimuotoisuutta edistetään päiväkotien pihoilla.

Pilotoidaan viherryttämistä päiväkotipihoilla julkisen ja yksityisen sektorin välisillä kumppanuuksilla ja rahoitusyhteistyöllä.

Kuka vastaa: Tilakeskus

Aikataulu: 2026–2030

B – Otetaan käyttöön viherkerroin

Otetaan käyttöön tonttikohtainen viherkerroin (rakennusjärjestyksessä 1.1.) uudisrakentamiskohteissa (rivitalot ja sitä suuremmat rakennushankkeet). Tontinluovutuksessa pitää esittää hyväksytty, viherkertoimen vaatimustason täyttävä pihasuunnitelmaluonnos. Kehitetään Lahden malli viherkertoimeen, missä tontinkäyttöä ohjataan luonnon monimuotoisuutta, ekologisuuksi ja hulevesien vähentämistä kohti. Tämä voidaan tehdä esim. lisäämällä läpäiseviä pinnoitteita, suosimalla kotimaisia puulajeja, sijoittamalla puusto oikein, monipuolistamalla kasvillisuutta sekä lisäämällä erilaisia elinympäristöjä (eläinten pöntöt, lahoppuut).

Kuka vastaa: Kaupunkiympäristö

Aikataulu: 2026

C – Edistetään puistojen ja leikkialueiden sekä koulu- ja päiväkotipihojen rakentamisessa luontopohjaisten ratkaisujen ja materiaalien käyttöä

Kehitetään kaupungin sisäistä tiedonkulkua ja toimintamallia, jotta luontopohjaisia ratkaisuja ja materiaaleja, esimerkiksi metsänhoitokohteiden puunrunkoja ja risuja, voidaan hyödyntää rakentamisessa. Suositetaan rakentamiskäytöksissä metsänpohjan hyödyntämistä ja pieniä hulevesinoroja. Luodaan ennakkuulottomasti uusia leikin mahdollisuuksia, ilman isoa määrää välineistöä. Tehdään luontopohjaisia rakentamiskäytöksia myös sellaisiin puistoihin, leikkialueille ja koulu- ja päiväkotipihoihin, joiden välineistöä on jouduttu turvallisuussyistä poistamaan ja peruskorjaus on vasta tulossa.

Vastuu: Tilakeskus, kaupunkiympäristö

Aikataulu: 2026–2030

14 – Poistetaan haitallisia vieraslajeja

Viheralueohjelman mukaisesti päivitetään vieraslajien torjuntaohjelma. Selkeytetään haitallisten vieraslajien torjunnan vastuutahot kaupungin eri yksiköiden välillä.

Poistetaan haitallisia vieraslajeja rakennetuilla viheralueilla ja luontoympäristöissä. Pyritään huomioimaan haitalliset vieraslajit investointikohteessa jo suunnitteluvaiheessa, jolloin havaitut vieraslajit poistetaan kohteen rakentamis- ja saneerausvaiheessa ja korvataan muulla rakenteella tai kasvillisuudella.

Järjestetään haitallisten vieraslajien poistotalkoita. Kannustetaan yrityksiä ja asukkaita omatoimitalkoisiin vieraslajien poistamiseksi. Selvitetään mahdollisuutta kehittää jokin uudistavan matkailun tuote.

Pyritään hankkimaan lisäresursseja sekä koordinoimaan koko kaupungin laajuista vieraslajitorjuntaa että koordinoimaan vieraslajien torjuntatalkoita.

Kuka vastaa: Kaupunkiympäristö: kaupunkitekniikka/kunnossapidon yksikkö ja rakennus- ja ympäristövalvonta/vesien ja luonnonhoidon yksikkö

Aikataulu: 2026–2030

15 – Vähennetään valosaastetta

Vähennetään valosaastetta Lahdessa, niin että eliölajeille haitallisen valaistuksen määrä kaupungissa pienenee. Huomioidaan valaistuksessa häiriövalon syntyminen sekä ekologiset valaistuksen tavat.

Kartoitetaan alueita, joissa ekologiselle valaistukselle olisi ensisijaisesti tarvetta. Tehdään keinovalolle herkkien alueiden kartta. Viestitään kaupunkilaisille valosaasteen vähentämisen tarpeesta ja mahdollisuuksista.

Tuodaan osaksi kunnallisteknisten suunnitelmien suunnitteluohjetta (toimenpide 12).

Kuka vastaa: Kaupunkiympäristö, Lahti Energia

Aikataulu: 2026–2030

16 – Perustetaan Lahteen syötävä puutarha

Syötävä puutarha tuottaa ruokaa ja muita hyödykkeitä sekä parantaa ympäristön tilaa, esimerkiksi sitomalla hiiltä. Syötävässä puutarhassa on ruokaa tuottavia puita ja pensaita (esim. hedelmät, marjat ja pähkinät) sekä ruohovartisia kasveja. Puutarhaan voidaan istuttaa myös kasveja lannoittamaan ja hoitamaan tuholiaistorjuntaa. Syötävä puutarha voidaan perustaa esimerkiksi käytöstä poistettavien leikkialueiden tilalle.

Kuka vastaa: Kaupunkiympäristö

Aikataulu: 2026–2030

B

Tieto, koulutus ja osaaminen

Sekä kaupungin henkilöstö, että alueen yritykset ja muut sidosryhmät tarvitsevat lisää tietoa (ml. paikallinen tieto) luonnon monimuotoisuudesta ja luontovaikutusten arvioinnista. Tiedon ja osaamisen lisääminen on erityisen tärkeää tiekartan toimeenpanon alkuvaiheessa, jolloin kehitetään toimintatapoja, prosesseja ja työkaluja luontoposiitivisuuden edistämiseen. Jokaisen olisi hyvä tunnistaa, millaisia vaikutuksia omalla työllä ja oman organisaation toimilla on luonnon monimuotoisuuteen.

On tärkeää huomata, että luonnon monimuotoisuutta edistävät toimet tuottavat monihyötyjä. Niillä on usein positiivisia vaikutuksia esimerkiksi ihmisten terveyteen ja päästövähennyksiin. Niillä voidaan myös lisätä kaupungin viihtyisyyttä, vetovoimaa ja elinvoimaa.

17 – Toteutetaan ympäristökasvatusohjelmaa perusopetuksessa

Ympäristökasvatusohjelman sisällöt vuosiluokilla 1–9 liittyvät kestäväan elämäntapaan ja lasten luontosuhteen edistämiseen. Ohjelmassa toteutetaan retkiä merkittäviin paikallisiin luontokohteisiin ja ohjataan hyödyntämään luontoa oppimisympäristönä. Ohjelma tarjoaa elämyksellisiä oppimiskokonaisuuksia kiertotalouden, kestävä ravitsemuksen ja kestävä liikunnan teemoissa yhteistyössä paikallisten yhteistyökumppaneiden kanssa. Ohjelma vahvistaa oppilaiden paikallistuntemusta ja ohjaa oppilaita aktiivisiksi ympäristökaupungin toimijoiksi.

Kuka vastaa: Sivistyksen palvelualue

Aikataulu: 2026–2030

18 – Julkaistaan luontoposiitiivisuuden koulutuspaketti Lahden kaupungin henkilöstölle

Valmistellaan luontoposiitiivisuuskoulutus koko kaupungin henkilöstölle. Videoiden ja pienten aktivoivien tehtävien avulla lisätään henkilöstön osaamista luonnon monimuotoisuudesta ja ymmärrystä oman työn vaikutuksista luontoposiitiivisuuden edistämiseen.

Suositellaan koko henkilöstölle tehtäväksi.

Kuka vastaa: Elinkeino- ja ympäristökehitys

Aikataulu: 2026

19 – Koulutetaan portinvartija-ammattilaisia luontoteemaan

Tunnistetaan portinvartija-ammattit. Kehitetään toimintamalli ja valmistellaan luontoposiitiivisuuteen kannustavaa materiaalia. Tarjotaan sekä sisällöllistä että puheeksi ottamista helpottavaa koulutusta ja tukea henkilöstölle, jotka asiakaspalvelutyössä kohtaavat asukkaita erilaisissa elintapojen muutostilanteissa. Tällaisissa työtehtävissä työskentelevät mm. neuvolatyöntekijät, liikuntaneuvojat, opettajat ja Palvelutorin henkilökunta.

Kuka vastaa: Elinkeino- ja ympäristökehitys

Aikataulu: 2026–2027

20 – Selvitetään yritysten luontoposiitiivisuuden tarpeita

Selvitetään, mitä tietotarpeita yrityksillä on luontotietoon liittyen. Selvitetään myös, miten kaupunki vahvistaa rooliaan yritysten kumppanina ja voi tukea vahvemmin yrityksiä luontoposiitiivisuustyössä.

Kuka vastaa: Elinkeino- ja ympäristökehitys

Aikataulu: 2026–2030

Globaalit luonto- vaikutukset

Globaaleihin luontovaikutuksiin voidaan vaikuttaa eniten hankinnoilla. Täällä käytettävien, mutta muualla tuotettujen tavaroiden ja palveluiden vaikutukset luontoon ja kasvihuonekaasupäästöihin ovat globaaleja. Suomessa tehdään julkisia hankintoja kymmenillä miljardeilla euroilla vuodessa. Julkisten hankintojen avulla voidaan Lahdessakin toteuttaa kaupungin strategiaan kirjattuja ympäristökaupungin tavoitteita. Kun luonnon monimuotoisuus huomioidaan hankinnoissa, se kannustaa myös tarjoajia kehittämään ympäristölle parempia ratkaisuja. Yrityksillä on myös mahdollisuus edistää luonnon monimuotoisuutta kiinnittämällä huomiota vastuullisiin hankintoihin ja toimitusketjuihin.

21 – Kehitetään hankintaprosesseja niin, että hankintojen avulla voidaan yhä paremmin pienentää luontojalanjälkeä ja lisätä luonnon monimuotoisuutta sekä lisätä resurssiviisautta

Luodaan toimintamalleja hankintaprosessin eri vaiheisiin ja otetaan käyttöön luonnon monimuotoisuutta ja resurssiviisautta lisääviä hankintojen vaatimuksia ja kriteerejä.

Keskitytään erityisesti infrarakentamisen ja kunnossapidon sekä talonrakentamisen hankintoihin niiden vaikuttavuuden takia. Huomioidaan luonnon monimuotoisuus, luonnonvarojen käyttö ja päästöt. Kehitetään hankintaprosesseja yhteistyössä myös kymmenen suurimman kaupungin LUMO (Luonnon monimuotoisuus) -verkoston kanssa.

A – Selvitetään investointikohde, jossa pilotoidaan luontojalanjälkilaskentaa

Pilotoinnin tuloksena voitaisiin tunnistaa, missä kohdissa hankintaprosesseja ja miten voidaan huomioida luonnon monimuotoisuus. Hyödynnetään kehittämisessä Lahden luontojalanjälkiselvityksen tuloksia.

Kuka vastaa: Elinkeino- ja ympäristökehitys, kaupunkitekniikka (infra- ja viherrakentaminen ja kunnossapito), kaupunkisuunnittelu, hankintapalvelut, tilakeskus

Aikataulu: 2026–2028

B – Järjestetään varhaisia markkinavuoropuheluita kaupunkiympäristön viherryttämiseen

Järjestetään tilaisuuksia kaupungin tavoitteiden ja yritysten ratkaisujen tunnistamiseen ja tiedonvaihtoon, jotta voidaan edistää päiväkotipihojen sekä väliaikaisten alueiden (jotka rakennetaan ehkä jopa vuosien päästä) viherryttämistä huomioiden väliaikaisen rakentamisen ilmastopäästöt.

Kuka vastaa: Elinkeino- ja ympäristökehitys, hiilineutraalin rakentamisen innovaatioverkosto, hankintapalvelut, kaupunkiympäristö (kaupunkitekniikka: infra- ja viherrakentaminen ja kunnossapito, ja kaupunkisuunnittelu), Tilakeskus

Aikataulu: 2026–2030

22 – Järjestetään luonto- ja kiertotaloustapahtuma

Järjestetään luonto- ja kiertotalouksesimerkkejä innostavasti esittelevä ja näkyvä asukastapahtuma. Second hand -palvelujen lisäksi esillä on kuluttamisen vähentämistä, korjaamista, huoltamista, lainaamista, yhteiskäyttöä ja luontoratkaisuja. Viestitään tilaisuudesta aktiivisesti ja monikanavaisesti. Kehitetään tapahtumasta jokavuotinen palautteen perusteella.

Kuka vastaa: Elinkeino- ja ympäristökehitys, ympäristöpalvelut. Toimenpiteen toteutukseen tarvitaan laajasti sidosryhmiä mukaan.

Aikataulu: 2027

23 – Lahden ilmasto-ohjelma

Luontoposiitiivisuutta toteuttaa keskeisesti Lahden ilmasto-ohjelma. (Lahden tavoitteena on hiilineutraalius, joka tarkoittaa tuotanto-perusteisten päästöjen vähentämistä 80 %:lla vuoden 1990 tasosta. FISU-verkoston jäsenenä tavoittelemme myös kulutuksen päästöjen puolittamista vuoteen 2030 mennessä.) Ilmasto-ohjelman toimenpiteet tähtäävät sekä tuotannon, että kulutuksen päästövähennyksiin tähtääviä toimenpiteitä seuraavissa teemoissa: ilmastojohtaminen, energia, liikenne, kiertotalous ja kestävä kulutus, hiilinielut ja kompensatiot. Lisäksi ohjelmassa on sopeutumisen ja varautumisen toimenpiteitä. Paikallisia hiilinieluja- ja varastoja säilyttävät ja lisäävät toimenpiteet tukevat oikein suunniteltuina myös luonnon monimuotoisuutta.

Kuka vastaa: Elinkeino- ja ympäristökehitys

Aikataulu: Jatkuva

Luontoa vahvistava liiketoiminta

Yritysten luontoposiitiivisuusosaamisen ja -liiketoiminnan kasvu sekä luonnosta vahvistuva liiketoiminta ovat keskeisiä luontoposiitiivisuustyön tavoitteita. Luontoposiitiivisuus voi antaa Lahdelle kilpailuetua yritysten sijoittumispaikkana samoin kuin hiilineutraalius ilmastoasioissa.

Luonnon monimuotoisuuteen panostaminen tuo yrityksille kilpailuetua, sillä tulevaisuudessa luontotyöllä odotetaan olevan aiempaa suurempi painoarvo. Asiakkaiden vaatimusten lisääntyminen, tiukentuva sääntely ja luonnon ekosysteemi-palveluiden heikentymisen vaikutukset yritysten toimintamahdollisuuksiin eri puolilla maailmaa vaikuttavat myös Lahden alueen yrityksiin joko suoraan tai erilaisten arvoketjujen kautta.

Yritykset tarvitsevat lisää tietoa ja osaamista luonnon monimuotoisuudesta ja luonto-vaikutuksista. Yritysten mahdollisuuksia vähentää toimintansa luontovaikutuksia tulisi parantaa. Lahden seudulla tulisi luoda edellytyksiä palveluiden ja tuotteiden kehittämiseksi, joiden avulla vähennetään haittaa luonnolle ja lisätään positiivisia vaikutuksia.

24 – Lisätään yritysten tietoisuutta luontoposiitiivisuuden merkityksestä kestäväälle liiketoiminnalle ja ohjataan yrityksiä saamaan sparrausta liiketoimintansa kehittämiseen kohti luontoposiitiivisuutta

Varmistetaan, että Lahdessa toimivat yritykset saavat sparrausta luontoposiitiivisuuteen sekä ohjausta esim. webi- naareihin, tapahtumiin, hankkeisiin ja verkostoihin, jotka auttavat yrityksiä kehittämään luontoposiitiivisuutta.

Lisätään luontoposiitiivisuuden edistäminen Ladecin lisäostosopimuksen painopisteisiin.

Kuka vastaa: Kasvupalvelut, elinkeino- ja ympäristökehitys

Aikataulu: 2026–2030

25 – Kehitetään ilmastokumppanuusmallia huomioimaan luonnon monimuotoisuus

Lahden kaupunki tarjoaa yrityksille ja yhteisöille mahdollisuutta ilmastokumppanuuteen. Kehitetään kumppanuutta lisäämällä siihen luontonäkökulma. Työ voi käynnistyä esimerkiksi ilmastokumppanuuden alkukartoitukseen lisättyjen luontopainotettujen kysymysten ja tavoitteiden asetannan kautta.

Kuka vastaa: Elinkeino- ja ympäristökehitys

Aikataulu: 2026–2030

26 – Pienennetään konserniyhtiöiden luontojalanjälkeä

Konserniyhtiöt selvittävät oman toimintansa keskeisimmät luontovaikutukset ja valmistelevat tiekartat luonnon monimuotoisuuden edistämiseksi.

Sen jälkeen konserniyhtiöt määrittelevät luontoposiitiivisuutta edistäviä toimenpiteitä omiin tiekartoihinsa ja lopulta toteuttavat niitä.

Kuka vastaa: Konserniyhtiöt, konsernihallinnon omistajaohjaus, elinkeino- ja ympäristökehitys

Aikataulu: 2026–2030

27 – Kaupunki osallistuu luonnon-arvomarkkinan kehittämiseen

Luontoposiitiivisuuden kehittäminen tarvitsee kaupungeissa uudenlaista rahoitusyhteistyötä ja uudenlaisia rahoitusmalleja. Osallistutaan luonnonarvomarkkinan kehittämiseen luontojulkilauseman pohjalta kansallisten toimijoiden ja kymmenen suurimman kaupungin kanssa. Autetaan vapaaehtoisia yrityksiä ottamaan ekologisia kompensaatioita käyttöön ja muutoin hyödyntämään luonnonarvomarkkinaa sekä osallistumaan todennettavasti paikallisen luonnon säilyttämiseen.

Kuka vastaa: Kasvupalvelut, ympäristökehitys

Aikataulu: 2026–2030

28 – Luodaan palvelu- ja kumppanuusmalli yritysten konkreettisiin ja vaikuttaviin luontoposiitiivisuustoimenpiteisiin

Kaupunki auttaa yrityksiä toteuttamaan eri tasoisia luontotoimia. Luodaan yrityslähtöinen palvelu- ja kumppanuusmalli, joka mahdollistaa yritysten osallistumisen luonnon monimuotoisuutta edistäviin toimenpiteisiin yhteistyössä kaupungin kanssa. Kaupungin tarjoamasta valikoimasta yritys voi valita sopivan tavan tehdä luontotyötä. Luontotoimia ovat esimerkiksi luontokohteiden ennallistaminen

tai vieraslajien poisto. Lisäksi kaupunki kehittää ilmastokumppanuusverkostoa vahvistaakseen luontoyhteistyötä yritysten kanssa. Toimenpide edistää kaupungin luontoposiitiivisuustavoitetta ja vahvistaa yritysten mahdollisuuksia vastata toimintaympäristönsä vastuullisuusvaatimuksiin.

Kuka vastaa: Elinkeino- ja ympäristökehitys

Aikataulu: 2026–2030

29 – Kasvatetaan luonnon monimuotoisuutta lisääviä liiketoimintamahdollisuuksia

Kaupunki toimii kasvualustana ja tarjoaa kokeilutoimintaan pilotointialueita ja yksinkertaisen kokeilusopimusmallin luonnon monimuotoisuutta lisäävien ratkaisujen kehittämiseen. Tarkoituksena on, että yritykset, korkeakoulut ja muut toimijat voivat testata luonnon monimuotoisuutta lisääviä ratkaisuja kevyillä menettelyillä. Lisätään myös kokeilumahdollisuuksia kaupungin hankinnoissa. Kokeiluilla pyritään nopeuttamaan luonnon monimuotoisuutta tukevien tuotteiden ja palveluiden kehitystä ja skaalaamista.

Kuka vastaa: Elinkeino- ja ympäristökehitys

Aikataulu: 2026–2030

E

Hyvinvointi ja terveys

Ihmisen hyvinvointi ja ympäristön tila ovat tiiviisti kytköksissä toisiinsa. Monimuotoinen luonto tarjoaa mahdollisuuden positiivisiin terveys- ja hyvinvointivaikutuksiin. Hyvinvoinnin lisääntyminen lisää lahtelaisten työkykyä. Luonnossa liikkuminen ja oleskelu tukee mielenterveyttä ja elimistön puolustuskykyä.

Ilmastonmuutos, luontokato ja ympäristön saastuminen heikentävät ihmisten terveyttä. Monilla arjen valinnoilla voimme edistää sekä omaa että muun luonnon terveyttä ja hyvinvointia - on kyse sitten päivittäisistä ruokavalinnoista tai liikkumisen tavoista.

30 – Nautitaan lähiluonnosta: Lahen luontoon! -liike

Käynnistetään pitkäkestoinen liike, jonka avulla Lahdessa asuvat ja työskentelevät saadaan kiinnostumaan lähiluonnosta ja saadaan innostettua lähiluonnossa liikkumiseen sekä omien mieli-
luontopaikkojen löytämiseen.

Liike kannustaa liikkumaan omin lihasvoimin. Tämä on hyväksi paitsi ihmiselle, myös ympäristölle: vähemmän päästöjä, melua ja tilan käyttöä autoiluun verrattuna.

Kuka vastaa: Elinkeino- ja ympäristökehitys, ympäristöneuvonta, mukaan tarvitaan laajasti sidosryhmiä.

Aikataulu: 2026–2030

31 – Tutustutetaan ja houkutellaan Lahden kansainvälinen yhteisö liikkumaan luontoon ja tuntemaan Lahden luonto omakseen

A – 2 h moduuli osaksi (KOTO 24) lakisääteistä kunnan velvollisuutta järjestää monikielistä yhteiskuntaorientaatiota kaikille kotoutumisajalla oleville maahanmuuttajille.

B – Työperäisille maahanmuuttajille ja opiskelijoille suunnattu vastaava 2 h paketti tarjolle.

Kuka vastaa: International House of Lahti

Aikataulu: 2026–2030

32 – Tutustutetaan päätöksentekijät Lahden lähiluontoon ja luontotyöhön

Uudet kaupunginvaltuutetut valittiin keväällä 2025. Järjestettiin valtuutetuille luontoretki, jonka aikana heidät tutustutettiin Lahden kaupungin luonto- ja ympäristötavoitteisiin ja siihen, miten niitä toteutetaan konkreettisesti.

Järjestetään säännöllisesti vastaavia retkiä päätöksentekijöille myös jatkossa ja viestitään heille monipuolisesta Lahden luontotyöstä.

Kuka vastaa: Elinkeino- ja ympäristökehitys

Aikataulu: 2026–2030

33 – Edistetään lahtelaisten pitkäaikaistyöttömien luontosuhteen vahvistumista sekä hyvinvointia ja työkykyä luontomenetelmien avulla

A – Lisätään tietoisuutta Lahden luontokohteista, kestävästä elämäntavosta ja luonnon hyvinvointivaikutuksista sekä edistetään lahtelaisten työttömien työnhakija-asiakkaiden luontosuhteen kehittymistä mm. elämyksien, retkien ja ryhmätoimintojen avulla.

B – Luodaan toimintamalli osatyökykyisten työkyvyn arviointiin ja työelämäsiirtymien vahvistamiseksi osaksi työllisyyspalveluita. Toimintamallissa huomioidaan luonnon hyvinvointivaikutukset ja hyödynnetään luontomenetelmiä asiakkaiden työ- ja toimintakyvyn edistämiseksi.

Kuka vastaa: Työllisyyspalvelut, TOTTA-hanke

Aikataulu: 2026–2030

34 – Toteutetaan Luontoaskel terveyteen -ohjelmaa

Toteutetaan ohjelmaa yhdessä Päijät-Hämeen Hyvinvointialueen ja Lahden yliopistokampuksen kanssa. Tavoitteena on luoda kestävä elämäntapaa ja hyvinvointia vahvistavia palveluita, sekä edistää hyvinvointia hyödyntämällä päijät-hämläistä lähiluontoa ja viheralueita.

Ohjelmassa kehitetään terveellisiä, sosiaalisesti oikeudenmukaisia ja ympäristön kannalta kestäviä arkea tukevia rakenteita ja käytäntöjä, jotka helpottavat vastuullisia elämäntapavalintoja sekä planetaarista terveyttä Lahdessa ja Päijät-Hämeessä.

Kuka vastaa: Elinkeino- ja ympäristökehitys

Aikataulu: käynnissä 2032 asti

Toimeenpanon johtaminen ja viestintä

Kaupungeilla ja kunnilla on merkittävä rooli luontotyössä. Luontoon vaikuttavaa työtä tehdään monissa eri kaupungin yksiköissä ja toimialueilla. Tarvitsemme kokonaisvaltaista ja määrätietoista luontotyön johtamista, jotta luonnon köyhtyminen pysäytetään, luonnon monimuotoisuutta lisätään ja luontoposiitivisuus saavutetaan.

Luontoposiitivisuutta toteutetaan osana laajempaa ympäristö- ja elinkeinopolitiikan johtamista ja toteuttamista. Kaupunki johtaa Lahden luontotyötä ja toteuttaa toimenpiteitä yhteistyössä sidosryhmien, kuten korkeakoulujen ja yritysten kanssa. Vahva luontotyön johtaminen ja luontoposiitivisuuden tavoittelu lisäävät Lahden elinvoimaa ja vetovoimaa.

35 – Laajennetaan ilmastobudjetti ilmasto- ja luontobudjetointiin

Lahti on ottanut ilmastobudjetoinnin käyttöön vuoden 2025 talousarviossa. Ilmastobudjetti on johtamisen työkalu, joka tuo ympäristötavoitteiden edistämisen aiempaa tiiviimmäksi osaksi kaupungin talousarviovalmistelua ja talouden seuranta.

Ilmastobudjetointi tukee ilmastotoimien tunnistamista palvelualueilla ja tuo päättäjille kokonaiskuvaa ilmastotyön kustannusten ja vaikutusten tilasta. Ilmastobudjetoinnin yhtenä teemana on kaupunkivihreä ja sopeutuminen. Vuoden 2027 talousarviosta lähtien kyseinen teema laajennetaan kattamaan myös luontoposiitiivisuustyö. Tämä mahdollistaa luontotyön tarkemman taloussuunnittelun osana talousarvioprosessia.

Kuka vastaa: Elinkeino- ja ympäristökehitys

Aikataulu: 2026–2030

36 – Viestitään luontoposiitiivisuudesta

Viestitään yleistajuisesti ja tiekartan eri kohderyhmille luontoposiitiivisuudesta: mitä termi tarkoittaa ja mitä luontoposiitiivisuuden tavoittelu konkreettisesti tarkoittaa sekä mitä luontoposiitiivista kaupungissa ja alueella parhaillaan tehdään.

Kuka vastaa: Viestintä

Aikataulu: 2026–2030

37 – Varmistetaan, että luontoposiitiivisuustyön edistäminen ja toimeenpano kiinnitetään olemassa oleviin johtamisen ja ohjauksen rakenteisiin

Sovitetaan vastuut kaupungin luontotyön johtamisesta ja ohjauksesta strategisella tasolla. Seurataan luontoposiitiivisuustyön etenemistä ja varmistetaan tiekartan toimeenpano.

Kuka vastaa: Elinkeino- ja ympäristökehitys

Aikataulu: 2026–2030

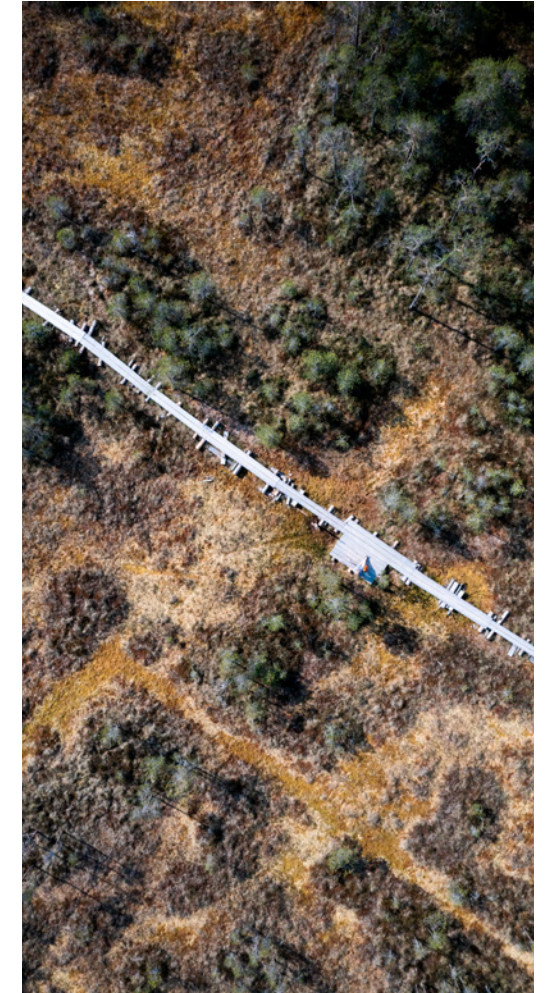
38 – Edistetään kaupungin henkilöstön valmiuksia toteuttaa tiekarttaa

Edistetään ymmärrystä luontoposiitiivisuudesta kaupunki organisaatiossa, ja vahvistetaan henkilöstön valmiuksia toteuttaa tiekartan toimenpiteitä. Toimenpiteellä varmistetaan tiekartan toteutuminen.

Vahvistetaan henkilöstön osaamista ja osallisuutta omasta roolista tiekartan toteuttamisessa viestimällä ja rakentamalla yhteistä ymmärrystä. Toimepidettä toteutetaan One Health Gov -hankkeen tuella.

Kuka vastaa: Elinkeino- ja ympäristökehitys

Aikataulu: 2026–2030

7 – Sidosryhmien toimenpiteet

Kaupungin omien toimenpiteiden lisäksi joukko kaupungin luontoposiitivisuustyössä mukana olleita sidosryhmiä on sitoutunut toimenpitein tukemaan Lahden alueella tehtävää luontoposiitivisuustyötä.

Luontoposiitiivinen Lahti tehdään kaupungin johdolla yhteistyössä yritysten, järjestöjen ja kaupunkilaisten kanssa. Useat alueen toimijat tekevät jo edelläkävijöinä luontotyötä ja luonnon monimuotoisuutta edistäviä toimenpiteitä.

1 – LUT-yliopisto, Lahden Tiedepuisto ja Kestävä Lahti -säätio

Luontojalanjäljen laskenta kehittyä ja yrityksissä on kiinnostusta luontovaikutusten laskemiseksi, tavoitteiden asettamiseksi ja muutosten seuraimiseksi. LUT-yliopiston kestävyysmuutoksen tutkimusryhmä kehittää luontojalanjälkilaskentaa ja tuottaa tietoa aiheeseen liittyen.

Kestävä Lahti -säätion rahoituksella laajennetaan ja syvennetään yritysysteistyötä, niin että Lahden Tiedepuistossa toimiville yrityksille lähetetään kutsu luontojalanjälkeen liittyvään yhteistyöhön. LUT-yliopisto tekee diplomitöinä ja opiskelijayhteistyönä yritysten luontojalanjäljen laskentaa. Laskentojen tuloksista ja toteutuksesta järjestetään Lahden Tiedepuiston yrityksille tapahtuma, johon kaikki alueen yrityksen ovat tervetulleita.

2 – Päijät-Hämeen Ateriapalvelut Oy

Päijät-Hämeen Ateriapalvelut Oy tarjoaa yhdessä Lahden kaupungin kanssa syksyllä 2025 kaikille asiakkailleen (yhteensä 15 000 lasta ja nuorta) yhtenä päivänä Vesijärven särkikaloista valmistetun, maukkaan aterian. Ravinnekuorimituksesta aiheutuva rehevöityminen on yksi luonnon monimuotoisuuden hupenemisen syistä erityisesti makeanveden ja merien ekosysteemeissä. Rehevöityneissä vesistöissä särkikalakannat voivat kasvaa voimakkaasti ja niitä poistamalla voidaan poistaa ylimääräisiä ravinteita.

Särkikalojen poistolla on myös muita suotuisia vaikutuksia rehevöityneisiin vesistöihin.

Särkiaterian tarjoaminen toteuttaa myös uusia ravitsemussuosituksia, joiden mukaan kalaa suositellaan syötäväksi 300–450 g viikossa vaihdellen eri kalalajeja ja suosien kestävästi pyydettyjä tai kasvatettuja vaihtoehtoja.

Tavoitteena on, että Vesijärven kala-ateriasta tulee osa vuosittaista lounastarjontaa. Päijät-Hämeen Ateriapalvelut Oy:lle tehdyssä luontojalanjälkiselvityksessä todettiin, ateriapalveluissa käytetyllä luomubanaanilla on pienempi luontojalanjälki kuin tavanomaisesti tuotetuilla banaaneilla. Selvitetään mahdollisuuksia lisätä luomun käyttöä ruokapalveluissa muidenkin tärkeiden tuoterhymien osalta.

3 – Koulutuskeskus Salpaus

Kestävä kehitys on osa kaikkea ammatillista koulutusta. Jokaisessa tutkinnossa huomioidaan ympäristövastuullisuus, taloudellinen ja sosiaalinen kestävyys sekä kestävä tulevaisuus työelämässä. Uudet digivihreät tutkinnon osat yhdistävät kestävän kehityksen ja teknologisen uudistumisen.

Vastuullisuus ja kestävä kehitys sisältyvät Salpauksen strategisen kehittämisen kärkeen. Salpauksessa on käynnissä OKKA-säätion Oppilaitosten kestävän kehityksen sertifikaatin hakeminen koko opetus- ja koulutustoiminnallemme. Sertifikaattityön ohella muodostuu myös kestävyystiekarttamme.

Salpauksen ravintolapalvelut tekevät kaikki kokoustarjoilut kasvispainotteiseksi, jossa hyödynnetään lähiruokaa. Lisäksi pienennämme edelleen ruokahävikin määrää ja kehitämme hävikkiruuan jakamista opiskelijoillemme. Salpauksen ravintolapalveluille on myönnetty Ekokompassi-sertifikaatti. Kiinteistöpalvelumme ovat jo pitkään kehittäneet energiatehokkuutta erinomaisin tuloksin.

4 – Lahden Seutu – Lahti Region Oy

Lahden seutu – Lahti Region Oy (Visit Lahti) ja sen yhteydessä toimiva Salpausselkä UNESCO Global Geopark -yksikkö koordinoivat Lahden seudulla matkailun valtakunnallista kestävän matkailun Sustainable Travel Finland -ohjelmaa ja ovat mm. yhdessä sidosryhmien kanssa laatineet alueellisen kestävän matkailun suunnitelman vuosille 2023–2030. Vuonna 2025 Lahden seutu saavutti Sustainable Travel Finland -ohjelman destinaatitason, jolloin yli 51 % alueen merkittävistä kansainvälistä kasvua hakevista yrityksistä on saanut oman Sustainable Travel Finland -merkin. Osoittaaksemme merkin mukaista kehitystä myös luonto-positiivisuuden saavuttamiseksi, Visit Lahti ja Salpausselkä UNESCO Global Geopark sitoutuvat toteuttamaan vuosittain vähintään yhden kestävän matkailun koulutus- / valmennustilaisuuden alueen matkailusidonnaisille toimijoille ja parantamaan siten heidän valmiuksiaan luonnon monimuotoisuuden ja kestävän matkailun muiden osa-alueiden huomioimisessa omassa liiketoiminnassaan.

5 – Lahden Yliopistokampus (koordinaatioyksikkö)

Tavoitteena on tulevina vuosina edistää planeetaarisen terveyden mm. luonnon monimuotoisuuden merkityksen näkökulmien sisällyttämistä korkeakoulujen koulutukseen ja jatkokoulutukseen. Pyritään yhteistyössä Lahden alueella toimivien korkeakoulujen kanssa toteuttamaan planetaarisen terveyden teemalla korkeakoulujen koulutuskokonaisuuksia ja saamaan rahoitus planetaarisen terveyden professuurille. Lisäksi konkretisoidaan ravitsemussuosituksia sekä lähiluonnon ja luonnonsuojelun merkityksestä kansalaisille ja hyvinvoinnille.

6 – Lahden 4H-yhdistys ry

Luontoposiitiivisuuden tukeminen tehtäväpankin avulla. 4H-järjestö on kehittänyt ja 4H:lla on käytössä kaiken ryhmätoiminnan toteuttamisessa toptehtavat.fi -nettisivu, jota kaikki toimijat voivat hyödyntää omassa toiminnassaan. Yhdistys osallistuu valtakunnallisen tehtäväpankin kehittämistyöhön, jossa erityisesti huomioidaan luontoposiitiivisia näkökulmia tehtävien suunnittelussa.

Yli-Marolan 4H-kotieläinpihan kulttuurihistoriallista kohdetta vaalitaan yhteistyössä Lahden kaupungin kanssa. Toiminnassa kiinnitetään huomiota luontoposiitiiviseen kasvatukseen. Kulttuurihistoriallinen kohde vaalii myös kestävää rakennusperintöä.

Luontokasvatuksen lisääminen hanketoiminnoilla. Esimerkiksi 2024–2026 tavoitteena on rakentaa Lahden seudulle metsäinen Luontokeittiö, joka haastaa alueen asukkaita viettämään enemmän aikaa luonnossa ja oppimaan luonnosta ja järjestämään oppitunteja luonnossa.

7 – LAB:n toimenpiteet

LAB-ammattikorkeakoulu kehittää luontoposiitiivisuuteen liittyvää koulutusta sekä tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa (TKI) tunnistettujen kehitystarpeiden osalta edistämällä luonnon kantokyvyn säilymistä, yrittäjien kestävää ja vastuullista kasvua sekä ihmisten hyvinvointia

- koulutuksia esim. Urbanin viherryttämisen opintokokonaisuus, planetaariseen terveyteen liittyvä kesäkoulu, ilmastonmuutoksen terveysvaikutuksiin liittyvä täydennyskoulutus.
- TKI-hankkeita: esim. luontojalanjälkilaskennan ja luontovaikutusten merkityksen edistäminen yritysten keskuudessa, vihreän infran luonnonmukaiset ratkaisut, ilmastonmuutoksen vaikutuksiin sopeutuminen ja varautuminen sekä liiketoimintaa lähiluonnosta.

LAB edistää luontoposiitiivisuutta tukevaa tiedonvälitystä ja viestintätoimia yrityksille ja muille sidosryhmille esim. tietoisuuden muodossa.

LAB kehittää, yhdessä Päijät-Hämeen kuntien kanssa, ilmastokumppanuuden toimintamallia huomioimaan jatkossa myös luontovaikutukset.

Hiilineutraali LAB 2025 -sitoumuksemme tukee ja edistää osaltaan Lahden luontoposiitiivisuustyötä.

8 – Luova-hanke, Avainsäätiö ja Lahden Diakoniasäätiö

Luova -hankkeessa luodaan luontolähtöisen osallisuustyön malli järjestämällä kurssi-muotoista toimintaa, jossa luontolähtöisiä toimintoja suunnitellaan monipuolisesti ja toteutetaan tiiviisti yhdessä asiakkaiden kanssa. Toiminnan aikana hyvinvoinnin ja osallisuuden kokemusta mitataan kyselyllä, joka sisältää osallisuusindikaattorin ja hyvinvointiin liittyviä kysymyksiä, sekä toimintojen lopuksi ryhmäkeskustelulla

Toiminta on kohdennettu päijäthämäläisille työ- ja opiskeluelämän ulkopuolella oleville 18–64 -vuotiaille. Hankeaika on 8/2024–12/2026.

9 – Lahden museot

Lahden museot järjestävät näyttelyitä, joiden teemat tukevat luontoposiitiivisuutta. Tulevia näyttelyaiheita valittaessa tullaan ottamaan huomioon luontoposiitiivisuuden näkökulma. Tulevia teemoja ovat mm. lumi ja lumisuhde Hiihtomuseossa, Vesijärvi Lahden historiallisessa museossa ja metsä Lahden visuaalisten taiteiden museo Malvassa. Radio- ja tv-museo Mastolassa on jo esillä näyttely Retroa vai romua, jossa käsitellään mm. kierrätystä ja korjaamotoimintaa.

Lahden museoiden asiakastilaisuuksissa suositetaan vegaanisia tarjoiluja.

Lahden museot Päijät-Hämeen alueellisena vastuumuseona antaa neuvontaa ja ohjausta rakennusten korjaamiseen, jotta vanhaa rakennuskantaa korjattaisiin purkamisen sijaan. Korjausneuvonnassa otetaan puheeksi myös se, että korjaaminen on luontoposiitiivisempaa kuin purkaminen ja uudisrakentaminen.

Museon suosituimpia kokoelmapalveluita ovat kalusteisiin liittyvät kyselyt. Kun käyttäjä saa tietoa esineensä suunnittelijasta ja muusta historiasta, hän motivoituu kunnostamaan ja uudelleenverhoiluttamaan kalusteensa sen sijaan, että korvaisi ne uusilla. Kokoelmapalveluiden toiminnassa otetaan puheeksi myös se, että korjaaminen on luontoteko.

10 – Helsingin yliopisto

Matemaattis-luonnontieteellinen tiedekunta ja Bio- ja ympäristötieteellinen tiedekunta

Valmistellaan Lahden kampuksella suunnitelmia ja haetaan rahoitusta, joiden avulla parannetaan luonnon monimuotoisuuden ja viheralueiden tilaa, tuetaan vihreää siirtymää, kiertotaloutta ja kestäviä ruokajärjestelmiä sekä vähennetään rakennettujen alueiden epäpuhtauksia.

Maatalous-metsätieteellinen tiedekunta

Edistetään Lahden kampuksella tutkittuun tietoon perustuvia ratkaisuja alueen kestävän ruokajärjestelmän kehittämisessä koulutuksen, tutkimuksen, hanketoiminnan ja vuoro-vaikutteisen sidosryhmäyhteistyön kautta.

11 – Päijät-Hämeen liitto

Päijät-Hämeen liitto edistää rahoituksen saamista maakuntaan luonnon monimuotoisuutta tukeviin hankkeisiin ja toimiin. Luonnon ja vesien puhtauden ylläpitäminen on nostettu yhdeksi maakuntastrategian pääpainopisteistä sekä maakuntaohjelman 2026 - 2029 toimenpidekokonaisuuksiin. Päijät-Hämeen liitto järjesti päättäjien luontoiltapäivän marraskuussa 2025 ja osallistaa jatkossakin kuntapäättäjiä luontotyöhön yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Maakunnallinen luonnon monimuotoisuuden tilan selvitys valmistuu vuonna 2026. Tunnistettuja

kehittämistarpeita ovat suunnitelma monimuotoisuuden vahvistamiseksi, luonnonarvomarkkinoiden edistäminen, sekä ilmastomuutoksen vaikutuksiin sopeutuminen ja varautuminen.

12 – Lahden seudun kehitysyhtiö LADEC

Luontoposiitiivisen liiketoiminnan käsitteen määrittely yhdessä Luontoposiitiivinen elämä -hankkeen kanssa. Huomiota kiinnitetään siihen, että luonnon hyväksi tehtävä työ näyttäytyy selkeänä ja erillisenä kokonaisuutena yrityksille, osana muuta ympäristön hyväksi tehtävää liike-toimintaa (kuten kiertotalous).

Alueen toimijoiden/sidosryhmien luontoposiitiivisuuteen liittyvien palveluiden kuvaus yrityksille. Palveluiden avulla yritykset voivat kehittää luontoposiitiivista liiketoimintaa.

Luontoposiitiivisuudesta kiinnostuneiden yritysten tunnistaminen ja näiden ohjaaminen luontoposiitiivisuustiedon ja -palveluiden äärelle. Lisäksi yritysten case-kuvausten hyödyntäminen viestinnässä.

13 – Salpausselän luonnonystävät ry (SSLY)

Nostetaan kaikessa toiminnassa esiin erityisesti luonnon monimuotoisuuden vahvistaminen erityisesti näiden toimien avulla:

SSLY järjestää vuosittain 3–4 luontoretkeä, joihin voi osallistua myös ei-jäsenet. Näiden retkien suunnittelussa tullaan huomioimaan erityisesti luonnon monimuotoisuus.

Tuodaan jäsenkirjeissä esiin Lahden luontoposiitiivisuuden tavoitteluun liittyviä asioita. SSLY:llä on Lahdessa noin 440 jäsentä ja heille lähetetään vuosittain 7–10 jäsenkirjettä.

Tehdään yhteistyötä esimerkiksi Hollolan ympäristöyhdistyksen kanssa pyrittäessä perustelemaan lähimetsien merkitystä luonnon monimuotoisuudelle ja esimerkiksi lahtelaisten hyvinvoinnille. Tavoitteena on, että yhteistyössä voidaan olla lisäresurssi Lahden kaupungin luonnonsuojelun tehtävien hoidossa mukaan luettuna verraten vanhojen virkistymetsien ja muiden luontoarvoiltaan arvokkaiden metsien kartoittamisen ja vaalimisen osalta. Voidaan esimerkiksi järjestää metsäretkiä, joissa asiantuntijat opastavat, mitkä lajit ovat tärkeitä indikaattoreita metsän arvon määrittelyssä.

Järjestetään kaupunginkirjaston auditoriossa ja Palvelutorilla asiantuntijatilaisuuksia, jotka ovat kaikille avoimia. Näiden tapahtumien sisällön määrittelyssä otetaan esille luonnon monimuotoisuus ja Luontoposiitiivisen Lahden tavoittelu.

Vahvistetaan Lahdessa toimivien, läheisen luontosuhteen omaavien, yhdistysten kanssa yhteistoimintaa. Tällaisia ovat esimerkiksi Lahden Suunnistajat 37 sekä Päijät-Hämeen Lintutieteellinen Yhdistys, PHLTY.

14 – Hämeen kauppakamari

Järjestää luonto- ja ilmastoteemaisen tilaisuuden vuonna 2025. Tilaisuudessa käsitellään yritysten ja elinkeinojen näkökulmia sekä ratkaisuja luonto- ja ilmastotyöhön.

15 – Lahden kaupunki, Tapahtumateollisuus ry, Olympiakomitea, LUT yliopisto

Tarkastellaan urheilutapahtumien luontoposiitiivisuutta. Osallistutaan LUT yliopiston järjestämälle Sustainability Challenge Project Work –kurssille. Alkuvuodesta 2025 annettiin kurssille haaste kurssin opiskelijoiden ratkaistavaksi. Kurssille annettu haaste liittyy urheilutapahtumien luontoposiitiivisuuteen. Hyödynnetään kurssityön tuloksia tapahtumien luontotyössä.

16 – Päijät-Hämeen Viljaklusteri

Päijät-Hämeen Viljaklusteri on alueen viljan viljelijöiden, viljaraaka-ainetta jalostavien yritysten, koulutusorganisaatioiden, etujärjestön sekä kaupan muodostama yhteistyöverkosto. Päijät-Hämeen Viljaklusteri on Suomen merkittävin elintarviketeollisuus-keskittymä.

Päijät-Hämeen Viljaklusteri ja sen jäsenet edistävät muun muassa kestävästä ruoka-

järjestelmää, joka tukee luonnon monimuotoisuutta. Päijät-Hämeen Viljaklusteri tukee tutkittujen luonnon monimuotoisuutta lisäävien ratkaisujen käyttöönottoa verkostonsa jäsenten keskuudessa.

8 – Mittarit, seuranta ja raportointi

Luontoposiitiivisuuden yhteistä mittarointia ollaan vasta kehittämässä kansainvälisesti, muun muassa Science Based Targets for Nature -verkostossa. Vielä ei ole olemassa yhteisesti sovittua mittaamenetelmää, kuten kasvihuonekaasupäästöjen mittaamisessa käytettävä CO₂-ekvivalentti.

Luontoposiitiivisuuden kehittymistä voidaan seurata monenlaisilla luonnon tilaa kuvaavilla mittareilla. Lahden kaupunki on päättänyt mitata luontoposiitiivisuutta kuvassa olevien mittarien avulla. Kuvan mittarien soveltuvuutta tarkastellaan tiekartan seurannan yhteydessä ja mittareita voidaan myös lisätä tai muuttaa.

Toimenpiteiden ja mittareiden seuranta tehdään vuosittain ilmastotyön vuosiraportoinnin yhteydessä. Tiekartan toimenpiteitä päivitetään kahden vuoden välein. Toimenpiteet viedään Lahden ympäristövahtiin, jossa niiden edistymistä voi avoimesti seurata vuositasolla.

● Maankäyttö ja luonnonympäristö

● Globaalit luontovaikutukset

● Hyvinvointi ja terveys

● Tieto, koulutus ja osaaminen

● Luontoa vahvistava liiketoiminta

S = Seurataan jo

U = Uusi mittari

K = Seurantaä kehitettävä

9 – Käsitteet

Arvoketju	Arvoketju tai toimitusketju sisältää kaikki ne vaiheet, joita esimerkiksi raaka-aineen tuotanto ja tuotteen valmistaminen raaka-aineesta asiakkaalle päätyväksi tuotteeksi vaatii.	Haitallinen vieraslaji	Laji, joka on levinnyt luontaiselle levinneisyysalueelleen kuulumattomalle alueelle ihmisen toiminnan seurauksena, ja joka voi aiheuttaa vahinkoa paikalliselle ekosysteemille. Haitallinen vieraslaji voi syrjäyttää alkuperäisiä lajeja, heikentää biodiversiteettiä, levittää tauteja tai aiheuttaa taloudellisia ja ympäristöllisiä vahinkoja.
Ekologinen kompensatio	Ekologisella kompensatiolla tarkoitetaan menettelyä, jolla taloudellisen toiminnan johdosta luonnon monimuotoisuudelle aiheutettu haitta hyvitetään parantamalla elinympäristön tilaa toisaalla.	Ilmastokumppanuus	Lahden kaupungin yrityksille ja yhteisöille tarjoama kumppanuusverkosto. Ilmastokumppaniksi ryhtyvä organisaatio laatii oman suunnitelmansa keinoista, joilla se voi vähentää hiilidioksidipäästöjä ja hillitä ilmastonmuutosta.
Ekologinen verkosto	Verkosto, jota pitkin eliöt voivat liikkua ja levitä alueelta toiselle, koostuu luonnon ydinalueista ja niiden välisistä ekologisista yhteyksistä.	Kaupunkivihreä	Yleisnimitys kaikelle kasvillisuudelle ja luonnonalueille tiiviisti rakennetussa kaupunkiympäristössä, kuten puistot, kadunvarsi puut, puutarhat ja viherkatot.
Ekosysteemipalvelut	Luonnon ihmisille tarjoamat hyödyt, kuten puhdas vesi, pölytys, ilmaston säätely ja virkistysmahdollisuudet, joilla on merkittävä arvo ihmisille ja yhteiskunnalle. Ekosysteemipalvelut voidaan jakaa tuotantopalveluihin, säätely- ja ylläpitopalveluihin sekä kulttuurisiin palveluihin.	Kiertotalous	Kiertotalous on talousmalli, jossa tuotteita, materiaaleja ja muita resursseja hyödynnetään tehokkaasti ja kestävästi. Käytännössä tämä tarkoittaa, että materiaalit ja niiden arvo säilyvät kierrossa mahdollisimman pitkään, kun tuotteita käytetään yhä uudelleen. Tavoitteena on, että tuotanto ja kulutus mahtuvat maapallon kantokyvyn rajoihin. Kiertotalous on keino hillitä ilmastonmuutosta ja pysäyttää luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen.
Ennallistamisasetus	EU:n ennallistamisasetus perustuu EU:n biodiversiteettistrategiaan, jonka tavoitteena on luonnontilan parantaminen. Ennallistamisasetuksessa on tavoitteita mm. kaupunkivihreälle ja latvuspeittävyydelle.		

Latvuspeittävyys	Puiden latvusten kattaman alueen prosenttiosuus tietyistä pinta-alasta.
Lieventämishierarkia	Luonnolle aiheutuvia haittoja pyritään ensisijaisesti välttämään sekä lieventämään. Ekologiseen kompensaatioon turvaututaan vasta välttämis- ja lieventämistoimenpiteiden jälkeen.
Luonnon monimuotoisuus	Luonnon monimuotoisuuteen kuuluu koko elämän kirjo lajien perinnöllisestä muuntelusta lajimäärien ja erilaisten elinympäristöjen runsauteen.
Luonnonarvomarkkina	Luonnonarvomarkkinat tarkoittavat toimintaa, jossa maanomistaja tekee ympäristöä parantavia toimenpiteitä, kuten edistää pölytystä tai veden imeytymistä ja myy näiden toimenpiteiden tuottamia hyötyjä eteenpäin ostajille.
Luontokato	Ihmisen aiheuttama luonnon monimuotoisuuden väheneminen. Luontokatoa aiheuttavat viisi luontokadon ajuria: maan- ja merenkäyttö, luonnonvarojen hyödyntäminen, ilmastonmuutos, saastuminen ja vieraslajien leviäminen.
Luontopohjaiset ratkaisut	Luontopohjaiset ratkaisut tukeutuvat luontoon ja jäljittelevät sen omia prosesseja. Ne pohjautuvat ekosysteemipalveluihin. Luontopohjaisia ratkaisuja voivat olla esimerkiksi viherkatot, hulevesikosteikot ja niittyalueet.

Luontoposiitiivisuus	Tilanne, jossa ihmistoimien yhteisvaikutus luonnon monimuotoisuuteen on positiivinen eli vahvistaa luonnon hyvinvointia. Luontoposiitiivisuus saavutetaan, kun luonnolle tuotetut hyödyt ylittävät haitat. Käytännössä luontoposiitiivisuus tarkoittaa sitä, että luonnon monimuotoisuus vahvistuu eikä heikkene.
Luontotyyppi	Luontotyyppit ovat maa- tai vesialueita, joilla on tietynlaiset ympäristöolot ja sille tyypillinen kasvi- ja eläinlajisto.
Nettoposiitiivisuus	Nettoposiitiivisuus viittaa tilanteeseen, jossa organisaation toiminta vahvistaa luonnon monimuotoisuutta, eli positiiviset vaikutukset ylittävät aiheutetut luontohaitat.
Planetaarinen terveys	Planetaarisen terveyden käsite tarkoittaa sitä, että ihmisen terveys ja ympäristön tila ovat riippuvaisia toisistaan. Ympäristön tilalla ja ihmisten hyvinvoinnilla on tutkitusti vahva yhteys.
Viherkerroin	Menetelmä, jolla arvioidaan rakennetun ympäristön vihreyttä ja ekologista toimivuutta suhteessa pinta-alaan. Viherkerroin kuvaa kuinka paljon viheralueita tai luonnonelementtejä on suhteessa rakennettuun alueeseen.

10 – Lahden luontotyötä tukevat ohjelmat ja suunnittelutyökalut

SUUNNITTELUTYÖKALU	KAUSI	KUVAUS	LISÄTIETOJA
Lahden ilmasto-ohjelma	2023–2030	Ohjaa koko kaupunkikonsernin ilmastotyötä	https://www.lahti.fi/uploads/2023/06/f6892f41-lahden-ilmasto-ohjelma-2023.pdf
Lahden ympäristöohjelma	2018–2022, päivitetään tavoitteet voimassa	Ohjaa strategisella tasolla kaupunkikonsernin ympäristötyötä. Tavoite vuoteen 2030 mennessä: rauhoitettujen alueiden osuus kokonaispinta-alasta on 5 %	https://www.lahti.fi/tiedostot/lahden-ymparistoohjelma-2018/
Viheralueohjelma	2025–2035	Strateginen suunnitelma, jossa linjataan kaupungin yhteiset toimintatavat liittyen viheralueiden suunnitteluun, rakentamiseen ja kunnossapitoon.	lahti.fi/tiedostot/viheralueohjelma-2035-pdf-2
Luonnonsuojeluohjelma	2025–2030 (tulossa hyväksymiskäsittelyyn)	Luonnonsuojeluohjelma ohjaa kaupungin työtä luonnonsuojelualueiden perustamisesitysten laadinnassa sekä hoidon ja käytön suunnittelussa.	
Lahden ympäristövahti -palvelu	2020–	Sivusto, jolla seurataan kaupunkikonsernin ympäristötavoitteiden toteutumista.	lahdenymparistovahti.fi
Kiertotalouden tiekartta	2022–2030	Tiekartta ohjaa kaupunki lineaarisesta taloudesta kohti kiertotaloutta ja jätteettömyyttä	lahti.fi/tiedostot/lahden-kiertotalouden-tiekartta
Kaupunkipuulinjaus	2025–	Ottaa kantaa kaupungin puustoon. Kaupunkipuulinjaus on osa Lahden kaupungin strategiaa ja liittyy Lahden suunta - kokonaisuuteen.	
Metsien hoito- ja käyttöperiaatteet	2013–2025 päivittymässä	Kaupungin metsien hoito- ja käyttöperiaatteet. Toteuttaa Lahden viheralueohjelmaa.	
Luontoaskel terveyteen -ohjelma	2022–2032	Luontoaskel terveyteen -ohjelma on Lahden seudun terveys- ja ympäristöohjelma vuosille 2022–2032. Ohjelma yhdistää Päijät-Hämeen alueen terveys- ja ympäristötavoitteet.	https://www.lahti.fi/kaupunki-ja-paatoksenteko/ymparistokaupunki/luontoposiitivinen-lahti/luontoaskel-terveyteen/
EU:n ennallistamisasetus	2024–	EU:n ennallistamisasetus perustuu EU:n biodiversiteettistrategiaan, jonka tavoitteena on luonnontilan parantaminen.	

Lahden Suunta -työ	2021–2025, neljän vuoden sykleissä	Yleiskaavatyö yhdistettynä samaan prosessiin kestävän kaupunkiliikkumisen ohjelman kanssa	https://www.lahti.fi/kaupunki-ja-paatoksenteko/strategia-ja-kehittaminen/lahden-suunta/
Lahti 2035 Tehty kestäväksi- strategia	Hyväksytty 2025	Ohjaa kaupungin kaikkea toimintaa.	https://www.lahti.fi/kaupunki-ja-paatoksenteko/strategia-ja-kehittaminen/kaupungin-strategia/
Lahden kaupungin hankintaohjelma	2023–2026	Kaupungin hankintalinjaukset kiertotalous ja ilmasto huomioiden.	
Ilmastokumppanuus	2015–	Kaupungin yrityksille ja yhteisöille tarjoama mahdollisuus ilmastotyöhön	
Lahden kaupunkiseudun ekosysteemisopimus	2021–2027	Edistää alueen kiertotalouteen ja hiilineutraaliin rakentamiseen liittyvää innovaatiotoimintaa	Lahti ekosysteemisopimus (tem.fi)
Lahden kaupungin varautumissuunnitelma	2022	Strateginen valmiussuunnitelma, jonka tavoite on turvallisen elinympäristön ylläpitäminen ja kaupungin palveluiden mahdollisimman häiriötön tuottaminen kaikissa olosuhteissa	
Haitalliset vieraslajit -tavoiteohjelma	2018–2021	Vieraslajien torjunta ja tavoitteet.	
Kunnallisteknisten suunnitelmien suunnitteluohje	päivitys 2025	Työkalu, joka tukee ja ohjaa kaupungin kunnallisteknistä suunnittelua.	
Vesijärviohjelma	2024–2027	Vesijärviohjelma edistää Vesijärven ja Lahden talousalueen vesien hoitoa. Vesijärvi-ohjelma on koottu Päijät-Hämeen Vesijärvisäätiön, Lahden kaupungin, Hollolan kunnan ja Asikkalan kunnan yhteistyönä.	https://vesijarvi.fi/wp-content/uploads/2024/10/Vesijarvi-ohjelma_2024-27_2024.10.04.pdf
Hulevesiohjelma	2011–	Ohjaa kaupungin hulevesien hallintaa	lahti.fi/tiedostot/lahden-kaupungin-hulevesiohjelma/
Arkkitehtuuripoliittinen ohjelma	2022–2035	Arkkitehtuuripoliittinen ohjelma ohjaa kohti kestävästä arkkitehtuurista. Ohjelma määrittelee toimenpiteitä, jotka kehittävät arkkitehtuuria ja kaupunkikuvaa sekä vahvistavat Lahden veto- ja elinvoimaa.	https://www.lahti.fi/uploads/2022/11/9d69d3d5-apoli-2022_final.pdf
Rakennusjärjestys	2025–	Rakennusjärjestyksellä annetaan Lahden kaupungissa paikallisista oloista johtuvia, suunnitelmallisen ja sopivan rakentamisen, kulttuuri- ja luonnonarvojen huomioon ottamisen sekä hyvän elinympäristön toteutumisen ja säilyttämisen kannalta tarpeelliset määräykset.	

Lahti